

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԴԻՄՈՒՄԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Քաղ. Երևան

23 մայիսի 2022թ.

Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը՝

Նախագահությամբ՝

Վ. Գրիգորյանի

Անդամակցությամբ՝

Ա. Թունյանի

Ե. Խունդկարյանի

Քննության առնելով Արմինե Դավթյանի անհատական դիմումի
ընդունելիության հարցը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց .

1. Արմինե Դավթյանը (ներկայացուցիչ՝ Դ. Ասատրյան) դիմել է Սահմանադրական դատարան (դիմումը Սահմանադրական դատարան է մուտքագրվել 2022 թվականի ապրիլի 14-ին)՝ խնդրելով.

«ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1-րդ հոդվածի 3-րդ մասին իրավակիրառ պրակտիկայում տրված մեկնաբանությունը, համաձայն որի՝ զրպարտության կամ պատասխանատվության բացառող հանգամանք է հանդիսանում զրպարտության վերաբերյալ գործերով գնահատողական դատողություն հրապարակելը ՀՀ Սահմանադրության 3-րդ, 23-րդ, 61-րդ, 63-րդ հոդվածներին, «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասին ճանաչել հակասող և անվավեր»:

2. Դիմողը նշել է, որ թիվ ԵԴ/35598/02/19 քաղաքացիական գործով Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1-ին հոդվածի 3-րդ մասին

տրված մեկնաբանության արդյունքում զրպարտության դեպքին վերաբերող գործի քննությունն իրականացվել է վիրավորանքի չափանիշներով, ինչը հակասում է Սահմանադրությանը: Մասնավորեցնելով դիմողը նշել է, որ զրպարտությանը վերաբերող թիվ ԵԴ/35598/02/19 քաղաքացիական գործով ընդհանուր իրավասության և վերաքննիչ դատարանները որպես գործի համար էական նշանակություն ունեցող հանգամանք դիտել են արտահայտությունը կատարողի դիտավորությունը, ինչը զրպարտության գործի լուծման համար նշանակություն չունի:

Դիմողի դիրքորոշմամբ գնահատողական դատողություններ կատարելու հանգամանքը կիրառելի է միայն վիրավորանքի դեպքերով, սակայն ընդհանուր իրավասության և վերաքննիչ դատարանները զրպարտության դեպքին վերաբերող արտահայտությունները դիտարկել են որպես գնահատողական դատողություն:

3. Քննելով սույն դիմումի ընդունելիության հարցը և ուսումնասիրելով կից ներկայացված դատական ակտերը, ինչպես նաև ղեկավարվելով Սահմանադրության 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետով և հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 29 և 69-րդ հոդվածների պահանջները՝ Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը գտնում է, որ սույն անհատական դիմումով գործի քննությունը ենթակա է մերժման՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ Սահմանադրական դատարանը Սահմանադրական դատարանի մասին օրենքով սահմանված կարգով որոշում է օրենքների (...) համապատասխանությունը Սահմանադրությանը:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ Սահմանադրական դատարանը գործի քննությունն ամբողջությամբ կամ մասամբ մերժելու մասին աշխատակարգային որոշում է ընդունում (...) եթե Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 1-5-րդ կետերում նշված գործերով ներկայացված որևէ **դիմումում առաջադրված հարցի վերաբերյալ առկա է Սահմանադրական դատարանի որոշում:**

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1-ին հոդվածի սահմանադրականության ստուգման արդյունքով Սահմանադրական դատարանն իր՝ 2011 թվականի նոյեմբերի 15-ի ՍԴԴ-997 որոշմամբ անդրադարձել է նաև **զրպարտությանը վերաբերող գործերով** տուժողի պատիվը, արժանապատվությունը, գործա-

րար համբավն արատավորելու դիտավորության գործոնի, ինչպես նաև գնահատողական դատողությունների նշանակության առնչությամբ սույն դիմումում առաջադրված հարցերին:

Մասնավորապես, Սահմանադրական դատարանը ՍԴՈ-997 որոշմամբ զրպարտությանը վերաբերող գործերով գնահատողական դատողությունների նշանակության վերաբերյալ նշել է.

*«Գնահատողական դատողությունների և փաստերի տարանջատման անհրաժեշտության առնչությամբ Եվրոպական դատարանն իր մի շարք վճիռներում առաջադրել է այն պահանջը, որ հստակ տարբերակում պետք է կատարել փաստական փյալների և գնահատողական դատողությունների միջև: Այս հանգամանքը հատուկ կարևորվել է նաև Եվրախորհրդի Վենետիկի հանձնաժողովի կողմից՝ այս հարցի առնչությամբ մի շարք երկրների օրենսդրական փոփոխությունների վերաբերյալ փորձագիտական եզրակացություններ ներկայացնելիս: Մասնավորապես, քննության առնելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1-րդ հոդվածի նախագիծը՝ հանձնաժողովն իր՝ 2009թ. հունիսի 23-ի CDL-AD(2009)037 միջանկյալ զեկույցում կարծիք է հայտնել, որ հոդվածում օգտագործված «վիրավորանք» և «զրպարտություն» եզրույթները հայաստանյան դատարանները պրակտիկայում կիրառելիս պետք է հաշվի առնեն Եվրոպական դատարանի՝ արտահայտվելու ազատությանը վերաբերող նախադեպային իրավունքը, մասնավորապես, դրանում ձևակերպված այն պահանջը, որ **պետք է տարբերակում կատարվի գնահատողական դատողությունների և փաստերի միջև:***

(...)

Այս առումով, սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում կրկին ընդգծել, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն իր պրակտիկայում հստակ տարբերակում է կատարել փաստական փյալների և գնահատողական դատողությունների միջև: Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի միանշանակ պահանջն է, որ **զրպարտությանն առնչվող իրավակարգավորումը պետք է հստակ տարանջատում կատարի գնահատողական դատողության և փաստերի միջև,** որպեսզի բացառվի Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածին հակասող որոշումների ընդունումը:

Ելնելով վիճարկվող նորմերում արարքի, որպես «զրպարտություն» և (կամ) «վիրավորանք» որակելու (գնահատելու) վերաբերյալ վերոհիշյալ միջազգային իրավական

չափորոշիչների բովանդակությունից և դրանց ճշգրիտ կիրառման անհրաժեշտությունից, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ իրավակիրառական պրակտիկայում դատարաններն անձի պատիվը, արժանապատվությունը կամ գործարար համբավն արատավորող գործողությունների **փաստը քննելու յուրաքանչյուր գործով** չպետք է կիրառեն նորմատիվ մեկնաբանության հայեցողական այնպիսի ազատություն, որի արդյունքում միակերպ չտարանջատվի **փաստը (փաստացի տվյալը) և գնահատողական դատողությունը, ...»:**

Ինչ վերաբերում է զրպարտությանը վերաբերող գործերով տուժողի պատիվը, արժանապատվությունը և գործարար համբավն արատավորելու դիտավորության գործոնի նշանակությանը, ապա այդ մասով Սահմանադրական դատարանը ՍԴՈ-997 որոշմամբ արտահայտել է, մասնավորապես, հետևյալ դիրքորոշումները.

«Տարբեր երկրների իրավական պրակտիկայի վերլուծությունը վկայում է, որ այդ հասկացության բնորոշ գծերից է նաև **դիտավորությամբ, գիտակցաբար** ոչ հավաստի ու անձի արժանապատվությունը վիրավորող փաստի (կամ փաստական տվյալների) տարածումը: Սա ավելի է որոշակիացնում տվյալ հասկացությունը:

«Շ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1-րդ հոդվածի դրույթների համակարգային վերլուծությունը վկայում է, որ նման տրամաբանություն դրված է նաև այս հոդվածի իրավակարգավորման հիմքում: Մասնավորապես, վիճարկվող հոդվածի 5-րդ մասի 2-րդ կետով սահմանված է, որ այդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված փաստացի տվյալները հրապարակային ներկայացնելը չի համարվում զրպարտություն, եթե փաստացի տվյալները հրապարակայնորեն ներկայացրած անձն ապացուցի, որ ողջամտության սահմաններում ձեռնարկել է միջոցներ՝ **պարզելու դրանց ճշմարտությունը և հիմնավորվածությունը, ինչպես նաև հավասարակշռված ու բարեխղճորեն է ներկայացրել այդ տվյալները:** Այլ կերպ՝ առկա չէ դիտավորության կանխավարկածը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ խնդրո առարկա հոդվածի նշված դրույթն արտացոլում է միջազգային պրակտիկայում ձևավորված՝ «ողջամիտ հրապարակումների» պաշտպանության սկզբունքը, որի համաձայն՝ անձն ազատվում է զրպարտություն համարվող տեղեկատվություն տարածելու համար պատասխանատվությունից, եթե գործել է **բարեխղճորեն՝ առանց տուժողի հեղինակությանն ու պատվին վնաս պատճառելու դիտավորության:**

(...)

ՀՀ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ... 1087.1-րդ հոդվածների դրույթների՝ իրենց սահմանադրաիրավական բովանդակությանը համապատասխան կիրառումը երաշխավորելու համար անհրաժեշտ է իրավակիրառական պրակտիկայում հաշվի առնել միջազգային իրավական հետևյալ սկզբունքային մտերցումները.

(...)

- «զրպարտություն» և «վիրավորանք» եզրույթները պետք է դիտարկել **դիտարկության, անձին անվանարկելու մտադրության առկայության համարեքստում**»:

Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը փաստում է, որ դիմողի կողմից բարձրացված հարցադրումներն իրենց պատասխանն արդեն իսկ պարունակում են ՍԴՈ-997 որոշման մեջ: Հետևաբար, հիմք ընդունելով վերը նշվածը՝ Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը գտնում է, որ սույն դիմումում առաջադրված հարցերի վերաբերյալ առկա է Սահմանադրական դատարանի համապատասխան որոշում, ինչը սույն անհատական դիմումով գործի քննությունը մերժելու հիմք է:

Ելնելով վերոշարադրյալից և ղեկավարվելով Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 1-ին կետով և 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետով, և հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի պահանջը՝ Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց .

Արմինե Դավթյանի անհատական դիմումով գործի քննությունը մերժել:

Նախագահող՝
Անդամներ՝

Վ. Գրիգորյան
Ա. Թունյան
Ե. Խունդկարյան